

CRÒNICA D'UN VIATGE A TRAVÈS DEL DESERT DEL SAHARA

Per Pilar Obregón

M'acabo d'assabentar que ha mort un amic amb el qual darrerament havia perdut la relació, però que havia estat força intensa cinquanta anys enrere. I repassant coses que havíem fet en comú he recordat (impossible oblidar-ho!) la travessa que vam fer pel desert del Sàhara. Era l'estiu de 1975 i un grup de quatre amics i amigues de vint-i-pocs anys vam decidir fer un gran viatge: anar a Algèria i travessar el desert en un tot-terreny. Vam estudiar llibres, mapes i tot el que se'ns presentava sobre el tema, vam començar a comprar les provisions i, arribat el dia, vam embarcar en un vaixell que feia la línia Alacant-Orà. A partir d'aquell moment la immensa, misteriosa i encisadora Àfrica s'obria per a nosaltres.

La carretera asfaltada dels primers dies es va anar convertint en una pista de terra i més endavant només en unes roderes que et marcaven el camí i que convenia seguir amb molta cura per tal de no perdre'ns. La imatge *pel·liculera* que tenim (desert = sorra i dunes) ens canviava a poc a poc. Sorra sí, de tant en tant, i també dunes, però no solament. Roques, terra, petits turons, algun arbust, inclús arbres disseminats en mig de la gran extensió del terreny: tots aquests paisatges són els que conformen el desert del Sàhara.

Dormíem al mateix vehicle: dos dins del cotxe i els altres dos a la baca, en el millor hotel d'infinites estrelles en el qual he dormit mai. Això suposava que cada nit havíem de descarregar tots els embalums per tal de ficar-nos nosaltres i al matí següent tornar-los a carregar.

Era el mes d'agost i feia calor. En moltes ocasions havíem passat dels 50 o 55°C. Fins i tot un dia vam provar el típic experiment de fer ous ferrats directament sobre la planxa del cotxe. Els ous van quedar admirablement fregits i estaven boníssims, tot sigui dit.

Una cosa curiosa era que, quan volies fer les teves necessitats, no podies buscar una tàpia, un arbre o un edifici per tal d'amagar-te al darrere, perquè cap d'aquestes coses existia allà on érem. Com a molt, podies caminar i allunyar-te tot el que volguessis, metres i metres, i ajupir-te allà al mig. Per molt que t'allunyessis, però, sempre s'endevinava la teva figura, si bé els companys, quan veien que agafaves el paper higiènic i que t'apartaves d'ells, ja entenien que havien de ser discrets i procuraven mirar en la direcció contrària d'allà on tu anaves.

Molta gent parla francès i ens enteníem fàcilment en aquest idioma. Cal recordar que Algèria va ser una colònia francesa fins a principis dels anys seixanta del segle XX. Al país hi conviuen diverses ètnies però al sud la pràctica totalitat són tuaregs, amb el seu típic turbant (llarguíssim! Pot tenir 8, 10 o inclús 12 metres de llargada embolicant el cap) amb el qual es tapen també la boca; sandàlies fetes amb pell de dromedari i els penjolls de metall i bosses de pell que duen al coll, sobre la *shilaba*. De la cara dels homes només es veuen els ulls. En aquesta ètnia són els homes els que van més tapats. No poden deixar veure la boca a dones que no siguin de la família i, si mengen davant de forasteres, han de fer unes estranyes maniobres ficant-se els aliments per sota del turbant que els tapa la boca. Les dones porten una túnica i un mantell de cotó negre des del cap fins als peus, però que no tapa en absolut la seva cara.

Els tuaregs ja no són els orgullosos nòmades que havien estat tradicionalment, vivint en *haimes* al mig del desert, sinó que ara la majoria viuen als pobles en cases d'adob, ja que cada vegada les sequeres són més grans i ara els ramats de camells i cabres, que era la seva base de subsistència, han disminuït. Són hospitalaris i ho demostren oferint-te als visitants amb una llarga i pausada cerimònia. Tenen tres teteres: una amb te i menta, una altra amb aigua i sucre i la tercera serveix per fer els transvasaments entre les primeres. Van passant el líquid d'una a l'altra infinitat de vegades. Al cap d'una bona estona, quan està tot ja ben barrejat, el serveixen en uns petits gots de vidre. Això es repeteix tres vegades seguides i no entenen la consumició d'aquesta beguda si no és amb el seu llarg ritual, que pot arribar a durar més d'una hora. La pressa no és una de les seves característiques.

Són elegantíssims. Sempre. Però sobretot quan són dalt dels seus dromedaris. Alts i esvelts (no sé com s'ho fan, però tots són així!), es veuen majestuosos enlairats allà

dalt i gronxats pels moviments suaus i lents dels animals. Inclús estant peu a terra, quan caminen sembla com si mantinguessin la mateixa cadència que quan són dalt. Com si, de tan estar-hi asseguts a sobre, haguessin mimetitzat el moviment de l'animal.

Vam conèixer algunes ciutats, però Ghardaia em va impressionar, construïda al bell mig d'un gran oasi, plena d'horts amb arbres fruiters, plantes de llegums, verdures i amb molta aigua que regava tot allò. Aquell oasi al mig del desert és enorme i no té res a veure amb uns altres més aviat petits, amb un llac minúscul i quatre palmeres, que hi surten als còmics.

Una vegada vam tenir una avaria al cotxe i vam haver de passar un parell de dies a un poblet, mentre un mecànic l'arreglava. I la casualitat va voler que allà s'hi celebrés un casament, amb cerimònies que duraven diversos dies. Com que el nostre grup era una atracció per al poble, vam ser cordialment convidats a assistir a la celebració que tocava aquella nit, els homes a casa del nuvi i les dones a casa de la núvia, Quan vaig entrar vaig saludar la contraent i la seva mare, que presidien la sessió, i vaig seure a terra, al costat de les altres dones. Al cap de poca estona van portar unes safates de palla plenes d'un succulent cous-cous, que agafàvem sense cullera, a grapadets. Després van arribar dàtils i altres fruits secs com a postres.

Acabat el sopar, les dones més grans van començar a cantar i a portar el ritme amb grans panderos, mentre les joves s'aixecaven d'una en una i ballaven al bell mig del grup. En un moment donat, vaig notar que totes les mirades requeien sobre mi i, entre gests i rialles, em feien entendre que jo també havia de ballar. Hauria preferit fondre'm, però no tenia més opció que correspondre a la gentilesa que elles havien tingut amb mi i, per tant, no podia refusar la invitació que m'estaven fent. Així que, oblidant-me del sentit del ridícul, vaig començar a bellugar els malucs i a moure'm de la millor manera que vaig saber, intentant imitar-les i deixant que el ritme de la música m'inspirés i em guiés. Tot i això, crec que la meva actuació va resultar nefasta. Només calia mirar les dones allà assegudes i les seves grans rialles.

Les etapes següents del viatge ens van dur fins a l'Assekrem, que és el centre d'un massís muntanyenc, el més alt de tota Algèria: l'Ahaggar. El dia que havíem de pujar vam fer bivac a mig camí i ens vam aixecar a les quatre de la matinada per tal de veure

la sortida del sol des del cim, dominant tot el panorama de muntanyes als nostres peus. En aquell temps allà hi havia una petita comunitat de frares catòlics (dos o tres, no pas més), que imagino que van haver de marxar quan les coses es van posar malament al país, uns anys després, o que, fins i tot, no m'estranyaria gens que haguessin estat assassinats. Després de gaudir de l'espectacle solar, vam anar a saludar-los i a parlar una estona amb ells.

Una altra fita important del viatge era conèixer les pintures rupestres de les muntanyes del Tassili N'Ajjer, més al sud, pintades pels seus avantpassats, que són també els nostres perquè, segons sembla, l'evolució de l'home va començar a l'Àfrica. I tal com ens pensàvem, l'estada al Tassili va ser un punt àlgid del nostre recorregut. Es tracta d'una sèrie d'altiplans pedregosos amb infinitat de pintures prehistòriques a les parets rocoses, generalment a l'aire lliure, però també en coves. Són espais protegits on no pots anar pel teu compte sinó que cal contractar els serveis d'un guia i servir-te d'ases per portar l'equipatge. Si no, no et deixen pujar.

Vam viure dos dies inoblidables allà dalt, recorrent els espais on es troben les pintures i passejant entre els canons que formen les muntanyes. Però el que més va valdre la pena va ser poder conviure amb el guia i els altres homes que cuidaven els ases, tots ells tuaregs. A la nit es feien el pa amb un sistema curiós: després d'amassar-lo, el cuinaven fent un forat a la sorra on enterraven el pa i hi posaven foc per sobre. No el pa sobre les brases, com a nosaltres ens hauria semblat més normal, sinó a l'inrevés. Ens convidaven a menjar el seu pa (boníssim!) i a veure el seu te. Nosaltres, per la nostra banda, compartíem amb ells el que portàvem: olives, tonyina o cigarrets. L'intercanvi afavoria una convivència simpàtica i natural, il·luminada per la posta de sol o a la llum de la lluna, en plena nit, amb 400 mil milions d'estels sobre nostre.

Però tot té un final i el del nostre viatge també va arribar. Jo m'havia imaginat que viure al desert equivalia a fer vida gairebé d'asceta. No va ser ben bé així, però suposo que d'alguna manera va influir a la meva vida i al meu caràcter el fet d'haver passat un mes sencer al desert del Sàhara.